

Kontroller av den ekonomiska förvaltningen som ett sätt att förhindra fel och missbruk

Ekonomiförvaltningens kontroller är ett av revisorernas fokusområden i företagen. Kontrollerna är antingen automatiska programkontroller eller manuella rutiner, med vilka företaget förebygger risken för felaktigheter och missbruk. De definierar vem som får göra vad, när och hur.

Ekonomiförvaltningspersonalen har inte nödvändigtvis fäst uppmärksamhet på företagets kontroller innan revisorns besök. Kontrollerna borde dock regelbundet gås igenom, särskilt när det sker förändringar i personalen eller processerna, för att undvika problem orsakade av en bristande kontrollmiljö.

För ekonomiförvaltningens alla delområden, såsom försäljning, inköp, lager, löneadministration och betalningstrafik, är det viktigt att definiera egna kontroller i samband med planeringen och utformningen av processerna. Företagets verksamhetsmiljö påverkar vilken typ av kontroller som är effektiva.

Det finns många olika typer av kontroller, till exempel

- ▶ I försäljningsprocessen baseras försäljningspriset för en produkt alltid på en prislista och en prisändring lämnar ett spår
- ▶ Inköp baseras på en inköpsorder eller ett avtal, och fakturor granskas och godkänns av två olika personer

- ▶ Lönerna baseras på de uppgifter om tim- eller månadslön som finns definierade för de anställda i personregistret. Uppgifterna på lönespecifikationen baseras på arbetstidsuppföljningen.
- ▶ Lagret inventeras regelbundet och lagerdiskrepanser reds ut.
- ▶ Bokföringens memorialbokningar godkänns av ledningen.
- ▶ Betalningsunderlagen granskas före betalning och godkänns för betalning av två personer.

Farliga arbetskombinationer

En av de viktigaste kontrollprinciperna är att förhindra farliga arbetskombinationer. En farlig arbetskombination uppstår, när samma person hanterar flera kritiska delar av händelsekedjan. En sådan situation ökar sannolikheten för felaktigheter och kan leda till missbruk. I situationer där missbruk har identifierats har den ansvariga personen ofta haft en farlig kombination av arbetsuppgifter.

Det finns många sätt att begå missbruk:

- ▶ Överprissatta eller onödiga produkter eller tjänster köps i bolagets namn.
- ▶ Löneräknaren riktar betalningen av en fiktiv lön till eget konto.
- ▶ Bokföraren eller den ansvariga för betalningstrafiken betalar en felaktig faktura till sitt eget eller en närstående parts konto.

- ▶ En försäljare säljer företagets produkter till underpris till sina närstående.
- ▶ Medel överförs från företagets konto utan affärsmässig grund.

En farlig arbetskombination kan uppstå antingen genom att en person utför flera kritiska uppgifter i följd eller genom att systemets användarrättigheter tillåter obehörig åtkomst. Huvudanvändarrättigheter är som en huvudnyckel - bara ett fåtal personer bör ha huvudnyckeln till en fastighet, men till ekonomiförvaltningens system delas de ut mera bekymmerslöst. Det lönar sig att vara försiktig när huvudanvändarrättigheter beviljas, eftersom man med dessa kan radera data och även logininformation. I en situation där data och logininformation har raderats från systemet kan missbruk gå helt obemärkta förbi. Vid ändringar är det viktigt att se till att det inte är möjligt att radera eller göra ändringar i underlag, t.ex. kontoutdrag. Å andra sidan, om det är nödvändigt att radera eller ändra data, bör åtminstone en logg finnas kvar.

En farlig kombination av arbete kan också uppstå om till exempel granskaren och godkännaren står varandra för nära, det vill säga inte är oberoende av varandra. Det är viktigt att cheferna genom användarrättigheter eller arbetsuppgiftsarrangemang ser till att farliga arbetskombinationer inte uppstår på grund av personliga relationer. Dessutom bör risken för närstående parter beaktas.

För att undvika farliga arbetskombinationer handlar det i grund och botten om fyraögonsprincipen. Detta innebär till exempel att alltid minst två personer går igenom ett inköpsfaktura, varav en granskar och en godkänner. Denna kontroll är särskilt effektiv när kravet kommer från ett

system, en så kallad systemkontroll. Processautomatisering kan också minska risken för felaktigheter och missbruk, eftersom programvaran som standard fungerar på det sätt som den har lärt sig att göra. Till exempel kan utvecklade analysverktyg kontrollera och jämföra data mot uppgjorda avtal och identifiera avvikelser som dubbelfakturerering eller avvikelser i målmarginaler. Företagens användning av dessa verktyg har dock varit mycket varierande och användningen borde bli mer allmän.

”Tänk som en brottsling”

Utvecklingen av en kontrollmiljö och farliga arbetskombinationer bör alltid beaktas när man organiserar ekonomiförvaltningsuppgifterna eller tilldelar användarrättigheter. I detta sammanhang är det bra att betrakta frågan ur den potentiella förövarens synvinkel: ges personen möjlighet att samtidigt begå missbruk? Det kan vara lätt för en anställd som känner organisationen väl att hitta sätt att begå missbruk och dölja sina spår, och motiven för att begå ett brott kan vara mycket varierande. Ofta kan det handla om spel-, drog- eller shoppingberoende, livsomständigheter eller en enkel önskan om hämnd mot arbetsgivaren.

Det lönar sig att satsa på att utveckla bolagets kontrollmiljö, eftersom felaktigheter och missbruk ofta går obemärkt förbi och det kan vara svårt att få tillbaka förlorade medel.

EY | Building a better working world

På EY arbetar vi varje dag för att uppfylla vårt syfte "Building a better working world" och skapa långsiktigt värde för våra kunder, medarbetare och samhället i stort.

Med stöd av data och teknik bygger vi förtroende på finansmarknader och hjälper våra kunder att växa och utvecklas.

Vi samarbetar inom våra tjänsteområden revision, redovisning, affärsrådgivning, skatt, strategi och transaktioner, så att vi kan ställa bättre frågor för att hitta nya svar på de komplexa utmaningar som världen står inför i dag.

EY syftar på den globala organisationen och kan referera till ett eller flera av medlemsföretagen till Ernst & Young Global Limited som vart och ett är en separat juridisk enhet. Ernst & Young Global Limited, ett bolag registrerat i Storbritannien, tillhandahåller inte tjänster till kunder. Information om hur EY samlar och använder persondata och en beskrivning av vilka rättigheter individer har enligt dataskyddslagen finns på ey.com/privacy. Medlemsföretag inom EY tillhandahåller inte juridiska tjänster där det inte är förenligt med lokal lagstiftning. För mer information om vår organisation, besök gärna ey.com.

© 2024 Ernst & Young AB
All rights reserved.

ED none

Detta material har tagits fram för att ge en generell överblick och ska inte ses som professionell rådgivning. Kontakta oss gärna när du behöver rådgivning i enskilda frågor.

Kontakta oss

Emma Paananen
Senior Manager, CGR, OFGR
Ernst & Young Oy
P. +358 50 571 8489
emma.paananen@fi.ey.com

www.ey.com/fi